

Η Ελλάδα ως χώρα διέλευσης του φυσικού αερίου της Κασπίας

- Η Ελλάδα, ως κράτος μέλος της Ε.Ε. αλλά και λαμβάνοντας υπόψη την κομβική γεωστρατηγική της θέση μεταξύ Ανατολικής Μεσογείου, ΝΑ Ευρώπης και Τουρκίας, προωθεί ενεργά, στο πλαίσιο της Κοινής Ευρωπαϊκής Πολιτικής για την Ενέργεια, την υλοποίηση μιας σειράς διεθνών διασυνδέσεων, με στόχο να αναδειχθεί σε διαμετακομιστικό κόμβο φυσικού αερίου στη ΝΑ Ευρώπη.
- Η Ελλάδα από χρόνια έχει επιτύχει σε ένα ικανοποιητικό βαθμό το στόχο της διαφοροποίησης των πηγών προμήθειας φυσικού αερίου, πολύ περισσότερο από άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε. ειδικά της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, τα οποία έχουν έως και 100% εξάρτηση από το ρωσικό φυσικό αέριο.
- Η ελληνική αγορά φυσικού αερίου καλύπτεται από μακροχρόνιες συμβάσεις προμήθειας με τη ρωσική Gazprom, την τουρκική BOTAS και την αλγερινή Sonatrach. Το συμβόλαιο της ΔΕΠΑ με τη Gazprom εξασφαλίζει τον εφοδιασμό της ελληνικής αγοράς με φυσικό αέριο ως το 2026 μέσω του παλαιού Διαβαλκανικού Αγωγού (TransBalkan Pipeline) σε ποσοστό 65%. Το συμβόλαιο με την τουρκική BOTAS αφορά την προμήθεια φυσικού αερίου ως το 2021. Οι ποσότητες παραδίδονται και εισέρχονται στο Εθνικό Σύστημα Φυσικού Αερίου (ΕΣΦΑ) στους Κήπους του Έβρου, μέσω του υπάρχοντος ελληνοτουρκικού αγωγού φυσικού αερίου Karacabey- Κομοτηνή. Σημειωτέον ότι η Ελλάδα ήδη προμηθεύεται μικρές ποσότητες φυσικού αερίου (περίπου 700 εκατ. κ.μ. ετησίως) από την πρώτη φάση του κοιτάσματος Shah Deniz του Αζερμπαϊτζάν. Το συμβόλαιο με τη Sonatrach εξασφαλίζει τη σταθερή προμήθεια υγροποιημένου φυσικού αερίου (LNG) ως το 2021. Τέλος, η ΔΕΠΑ πρόσφατα υπέγραψε μία μακροχρόνια σύμβαση προμήθειας με την αζέρικη AGSC για προμήθεια φυσικού αερίου από τη δεύτερη φάση του κοιτάσματος Shah Deniz II του Αζερμπαϊτζάν.
- Σε ό,τι αφορά οδεύσεις: κατ'αρχήν από την Ελλάδα θα διέλθει ο Αδριατικός αγωγός φυσικού αερίου TAP με προέκταση στο μέλλον προς Βουλγαρία μέσω του IGB.

- Ωστόσο: δεδομένης της δύσκολης εσωτερικής οικονομικής κατάστασης στο Αζερμπαιτζάν, συνεπεία των επί σειρά ετών χαμηλών τιμών του πετρελαίου, η έρευνα και εξόρυξη στο Shah Deniz και τα λοιπά κοιτάσματα έχει καθυστερήσει λόγω έλλειψης επαρκούς χρηματοδότησης. Τίθεται ερώτημα αν και κατά πόσον τα πρώτα 10 δις κ.μ. για τον TAP θα είναι όντως διαθέσιμα το 2020, όπως επικαλείται η κοινοπραξία. Και τίθεται εν αμφιβόλω η περαιτέρω ανάπτυξη του κοιτάσματος, ήτοι η 3^η Φάση, μετά το 2030, βάσει της οποίας προβλέπεται η αύξηση της διοχέτευσης φυσικού αερίου στον TAP έως και 20 δις κ.μ. (scalability), προκειμένου το φυσικό αέριο του Shah Deniz να κατευθυνθεί προς Βουλγαρία και ενδεχομένως προς Δυτικά Βαλκάνια.
- Έχει ήδη ξεκινήσει η συζήτηση στο Μπακού για την πιθανότητα διοχέτευσης φυσικού αερίου στον TAP και από άλλες πηγές πλην Shah Deniz, ήτοι ρωσικό φυσικό αέριο της Gazprom. Δεδομένων των σταθερά καλών και ομαλών σχέσεων γειτονίας Ρωσίας- Αζερμπαιτζάν αλλά και των διμερών προσωπικών σχέσεων μεταξύ των Προέδρων των δύο χωρών, μία τέτοια εξέλιξη δε θα πρέπει να θεωρείται απίθανη για τη δεύτερη φάση του αγωγού, όπου δεν υπάρχει ο όρος της εξαίρεσης των τρίτων μερών (Third Party Exemption).
- Σε ό,τι αφορά την πιθανότητα έλευσης στην Ευρώπη μέσω TANAP- TAP φυσικού αερίου από το Τουρκμενιστάν, τα ερωτήματα είναι πολλά σχετικά με το κόστος κατασκευής, την τιμή πώλησης και την πραγματική ανάγκη της ευρωπαϊκής αγοράς για το τουρκμένικο φυσικό αέριο.
- Η πραγματική διαφοροποίηση για την Ε.Ε. αποτελεί η προμήθεια LNG, όχι μόνο από τις παραδοσιακές πηγές όπως Αλγερία και Κατάρ αλλά και από τις ΗΠΑ, οι οποίες φαίνεται ότι έχουν σκιαγραφήσει μία νέα στρατηγική διεξόδου για την Ευρώπη σε ό, τι αφορά το LNG, η οποία βασίζεται σε 3 πυλώνες: Πολωνία, Λιθουανία και Ελλάδα. Εξ ου και το έντονο ενδιαφέρον των ΗΠΑ για το σχέδιο του FSRU στην Αλεξανδρούπολη, με στόχο την προμήθεια με αμερικανικό φυσικό αέριο και των λοιπών χωρών της ΝΑ Ευρώπης, στο πλαίσιο του Κάθετου Διαδρόμου (Vertical Corridor).